

Amfibieën onderzoek Haarlemmermeer

Verificatie habitatkaart en veldwaarnemingen 2010

Amfibieën onderzoek Haarlemmermeer

Verificatie habitatkaart en veldwaarnemingen 2010

Opdrachtgever: Gemeente Haarlemmermeer

Opdrachtnemer:

b&d NATUURADVIES

Kenastraat 12

2011 MX Haarlem

tel. 023-5514350

Auteur: B. Slot en F. van der Vliet

December 2010

Inhoud

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding.....	2
1.2	Afbakening.....	2
1.3	Onderzoeksmethode.....	2
2	Waarnemingen.....	3
2.1	Kleine watersalamander.....	3
2.2	Gewone pad.....	4
2.3	Rugstreeppad.....	5
2.4	Bruine kikker.....	6
2.5	Groene kikker-complex.....	7
2.6	Verificatie Habitatkaart.....	8
2.7	Verdeling van de waargenomen aantallen per soort	9
2.8	Opvallende of bijzondere elementen.....	9
2.9	Aanbevelingen.....	9
3	Bijlage.....	11
3.1	zoutgehalte.....	11
4	Referenties.....	12

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Haarlemmermeer wil graag over betere kennis beschikken met betrekking tot de verspreiding van (beschermde) amfibieën binnen haar grenzen om zo een beter beleid te kunnen voeren ten aanzien van deze soorten. Dit rapport is Deel 2 van het onderzoek naar amfibieën binnen de Haarlemmermeer. In Deel 1 zijn er 8 karakteristieke habitat-typen vastgesteld en beoordeeld op kwaliteit voor amfibieën. Op basis hiervan is een habitatkaart vervaardigd. In deel 2 worden de resultaten van de uitgevoerde veldinventarisaties op kaart gepresenteerd. De gegevens van dit rapport dienen ondermeer ter ondersteuning en verificatie van de habitatkaart.

1.2 Afbakening

Het projectgebied omvat de gehele Haarlemmermeer, met uitzondering van de Ringvaart en het Schipholterrein. Het veldwerk gebeurt vanaf openbaar toegankelijke terreinen. Privéterreinen, terreinen afgesloten door hekken en verpachte terreinen worden voor zover mogelijk vanaf de openbare weg bekeken.

1.3 Onderzoeksmethode

Trekinventarisatie: tijdens de voorjaarestrek is er vier keer een nachtelijke inventarisatieronde uitgevoerd. Op het moment dat amfibieën hun winterschuilplaats verlaten en op weg gaan naar de voorplantingswateren is het een goed moment om 's nachts de wegen af te rijden en waarnemingen te noteren.

Nachtronde 15 maart 2010, eerste inventarisatieronde. De amfibieëntrek bleek echter nog niet op gang gekomen zodat het inventariseren na bezoek aan een aantal kansrijke locaties in het noordwestelijk deel van de polder is gestaakt.

Nachtronde van 19 op 20 maart 2010

(In de betreffende nacht was er landelijk een piek in de amfibieëntrek (bron: paddentrek.nu))

Nachtronde van 25 op 26 maart 2010, nachtronde van 3 op 4 april 2010

Bemonstering met schepnet: gedurende de onderzoeksperiode zijn representatieve wateren twee keer bemonsterd op aanwezigheid van amfibieën.

Eerste ronde: 4 mei 2010, tweede ronde: 6 juli 2010

Luisterrondes: er worden 2 luisterrondes uitgevoerd waarbij 's nachts wordt geluisterd waar amfibieën roepen. Alle soorten waarop dit onderzoek zich op richt kunnen worden geïnventariseerd op gehoor, met uitzondering van de kleine watersalamander.

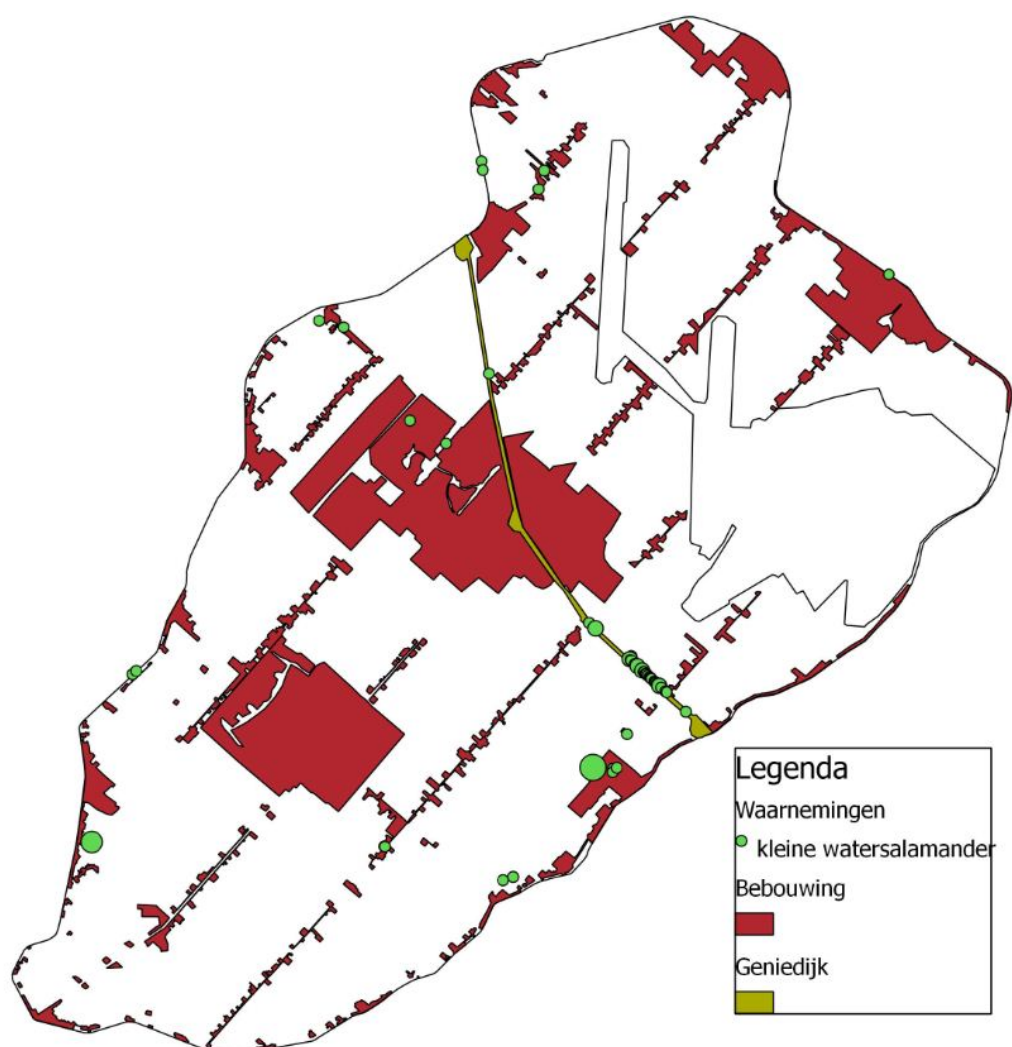
Eerste ronde: 20 op 21 mei 2010, tweede ronde: 7 op 8 juni 2010

EGV-metingen: Om inzicht te krijgen in het zoutgehalte van de betreffende wateren is dit tijdens de laatste waterbemonsteringsronde op 6 juli met behulp van een EGV-meter vastgesteld.

2 Waarnemingen

De kaarten in dit hoofdstuk tonen waarnemingen per soort. Een punt op de kaart geeft aan dat de betreffende soort is waargenomen. Een punt op de kaart geeft geen informatie over de hoeveelheid dieren die op dat punt zijn waargenomen zijn. De informatie over aantal aangetroffen dieren op één locatie is opgenomen in de bij dit rapport horende GIS-bestanden.

2.1 Kleine watersalamander

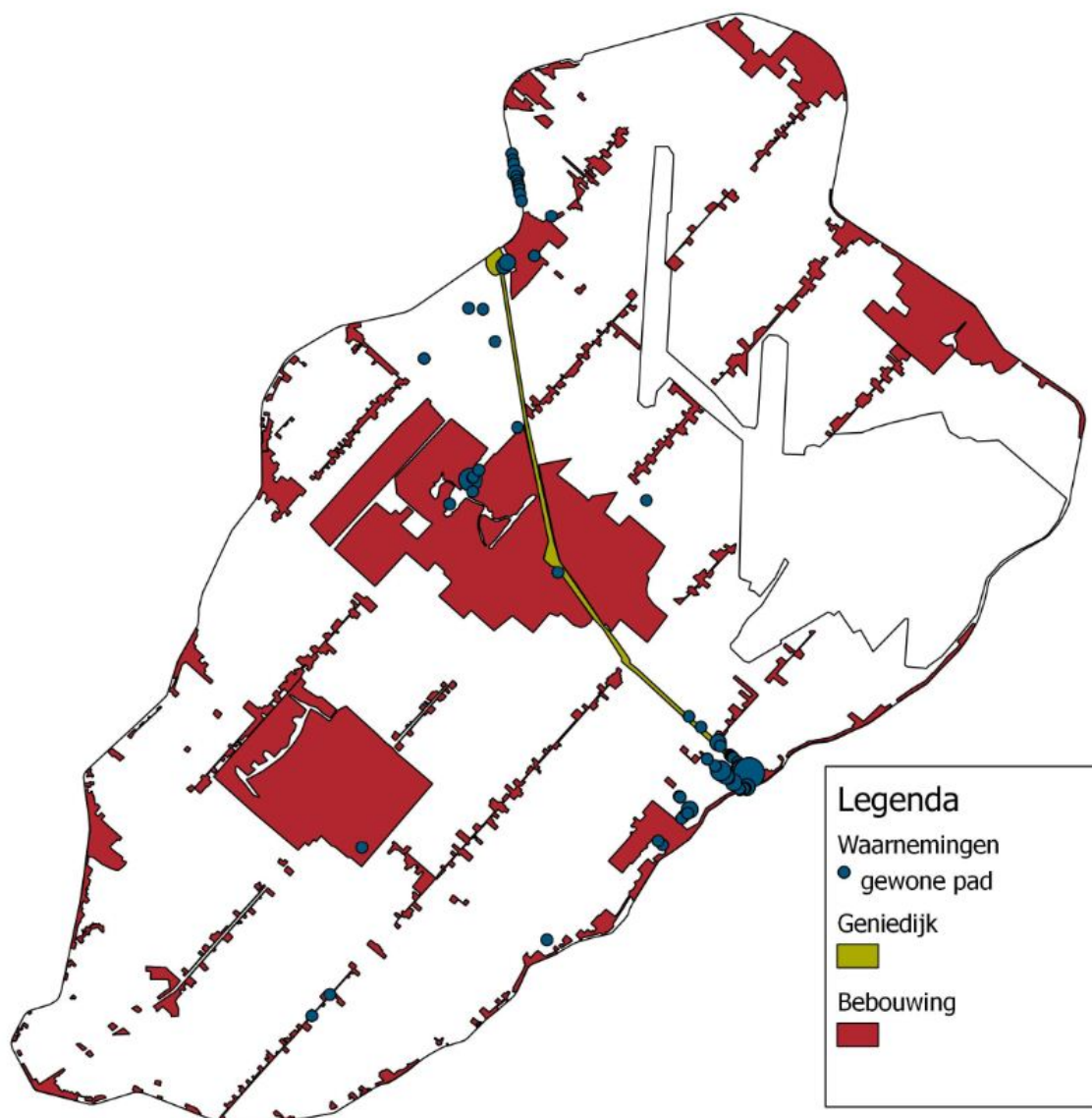

kaart 1: waarnemingen van kleine watersalamander. Hoe groter de cirkel des te meer exemplaren.

De kleine watersalamander is op 55 plaatsten in de polder waargenomen. Tijdens de trekinventarisatie werden grote dichtheden kleine watersalamanders gevonden op het fietspad langs de Geniedijk, tussen de A4 en de Aalsmeerderweg. De dieren overwinteren hoogst waarschijnlijk in de Geniedijk (Schoorl, J.1987). Tijdens bemonsteringsrondes met het schepnet zijn de dieren niet in dergelijke

grote dichtheden aangetroffen in de wateren naast de dijk. Een mogelijke verklaring is dat de concentratie overwinteraars uit de dijk zich verspreid hebben over het Voor- en Achterkanaal, of dat ze verder de polder in zijn getrokken, naar smallere wateren. Maar daar hebben we tijdens het onderzoek geen duidelijkheid over gekregen.

2.2 Gewone pad

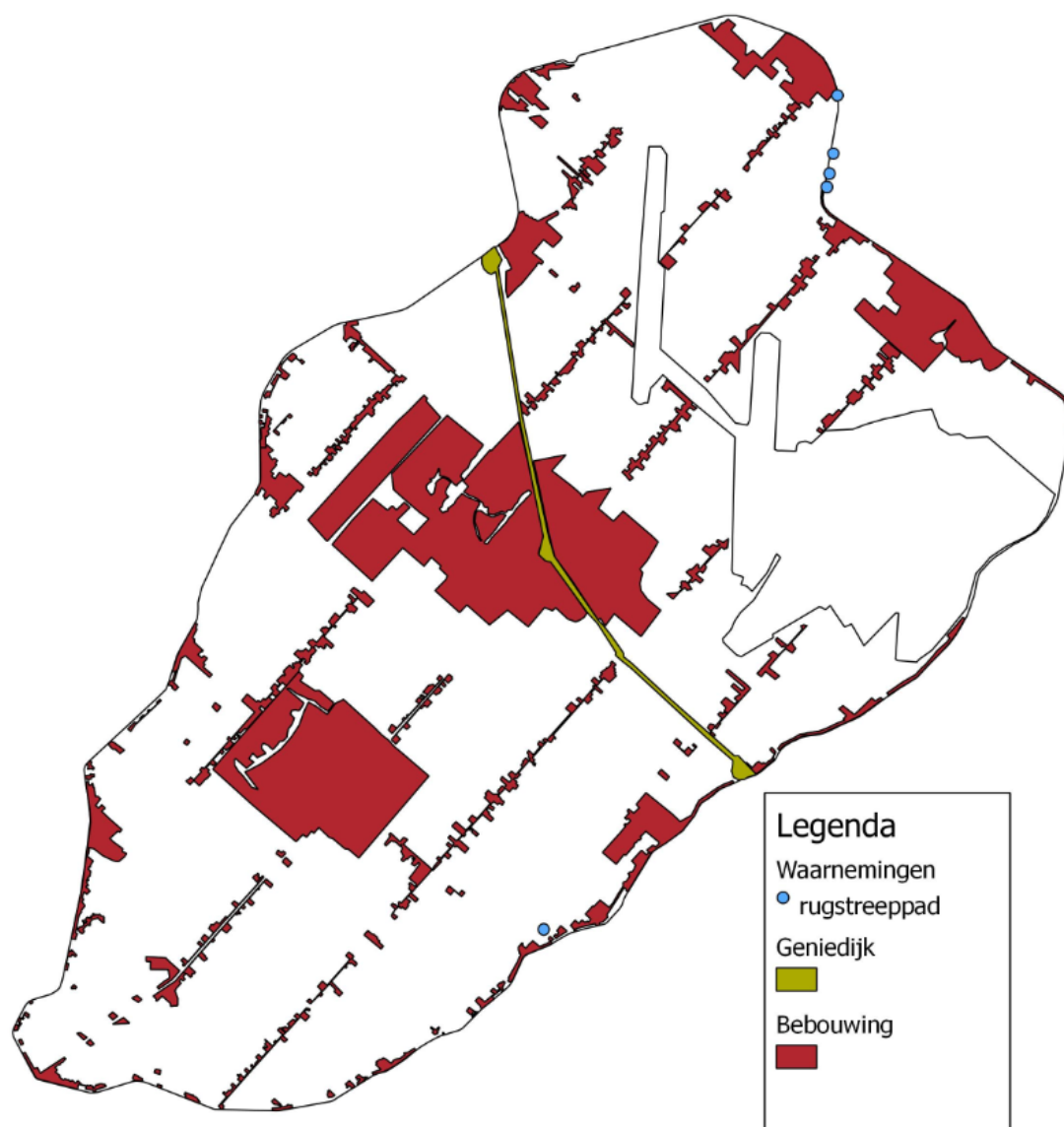

kaart 2: waarnemingen van gewone pad. Hoe groter de cirkel, des te meer exemplaren.

De gewone pad is op 82 locaties in de polder waargenomen. De soort wordt over het algemeen aangetroffen in kleinschalige weide en tuinbouwgebieden, bij dijken, boerderijen en kassen. In de grootschalige akkerbouwgebieden komt de soort amper voor. Tijdens de voorjaarstrek-inventarisatie werd de soort in grote getale waargenomen langs de Geniedijk (bij fort Aalsmeer) en bij de fortgracht bij fort Aalsmeer. In het afgedamde deel van de fortgracht aan de keelzijde van het fort werden later veel larven aangetroffen. Op de Ringvaardijk tussen Vijfhuizen en Nieuwebrug werden tijdens de trekinventarisatie veel gewone padden aangetroffen die verkeersslachtoffer waren geworden. Het is tijdens het onderzoek niet duidelijk geworden waar deze dieren zich voortplanten maar

vermoedelijk in de sloten in het achterliggende deel van de polder, een oude landtong die binnen de polder is komen te liggen, overwegend bestaand uit weiland.

2.3 Rugstreepad

kaart 3: Waarnemingen van rugstreepad. Hoe groter de cirkel, des te meer exemplaren.

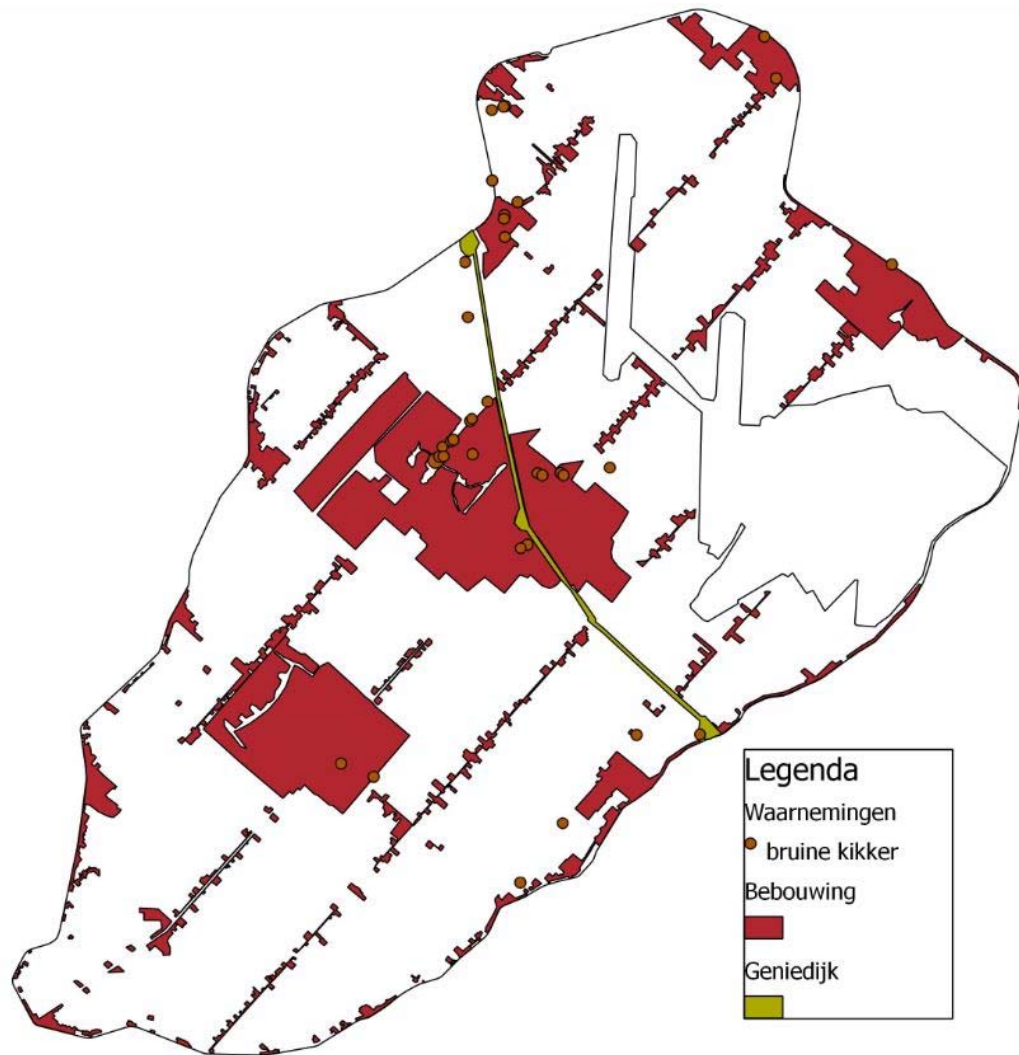
Er zijn tijdens de inventarisaties weinig waarnemingen van rugstreepadden gedaan. Er werden tijdens de luisterrondes 's nachts roepende rugstreepadden gehoord langs de ringdijk tussen Zwanenburg en Lijnden (buiten de polder). Verder zijn er waarnemingen van rugstreepadden gedaan op diverse locaties in het oude veenweide gebied boven Vijfhuizen (niet op kaart). Verder is er een exemplaar gevonden op de Akerdijk bij Lijnden.

Het rapport "rugstreepadden in de Haarlemmermeer" (Deamen, N. 2008) geeft een beter en vollediger beeld van de verspreiding van rugstreepad binnen de Haarlemmermeerpolder.

De waarnemingen van rugstreepad aan de noordrand (zie kaart 3) zijn van buiten de polder en hebben ook geen connectie met de Haarlemmermeer, het gaat om de populatie in de Lutkemeerpolder.

2.4 Bruine kikker

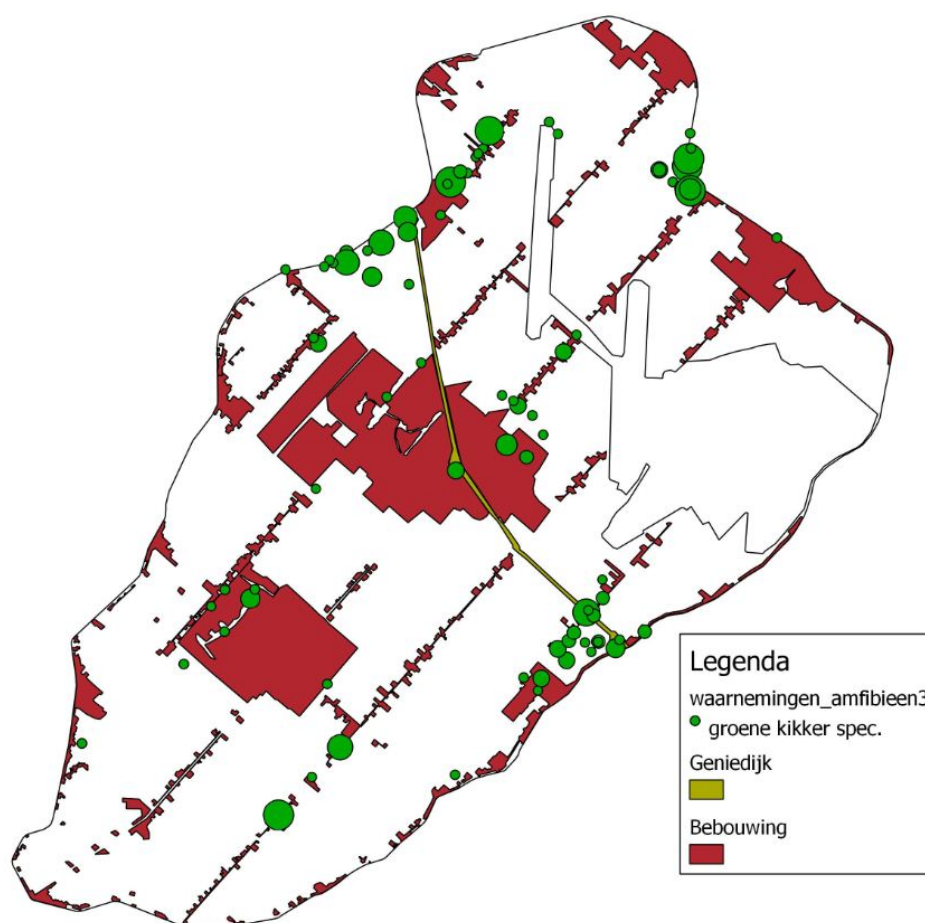
De bruine kikker is een algemene, wijdverbreide soort binnen Nederland. In de Haarlemmermeerpolder komt de bruine kikker plaatselijk voor. De grootste dichtheden werden aangetroffen in de bebouwde kom van Hoofddorp en

kaart 4: Waarnemingen van bruine kikker. Hoe groter de cirkel, des te meer exemplaren.

Vijfhuizen. De bruine kikker heeft als voorwaarde voor het landbiotoop de aanwezigheid van begroeiing en een strooisellaag of andere vochtige plekjes waar hij overdag kan schuilen. Het open agrarisch gebied is hierdoor dus minder aantrekkelijk voor de bruine kikker.

2.5 Groene kikker-complex

kaart 5: waarnemingen van groene kikkers. Hoe groter de cirkel, des te meer exemplaren.

Het groene kikker-complex vormt een bijzondere groep binnen de amfibieën bestaande uit 2 soorten (meerkikker en poelkikker) en een hybride, de bastaardkikker. Bovenstaande kaart geven de vindplaatsen van het groene kikker-complex weer. De groene kikker is redelijk algemeen in de polder, al lijkt de soort minder voor te komen in de bebouwde kom.

Bastaardkikker en meerkikker zijn de meest algemeen voorkomende soorten van het groene kikkercomplex. Er zijn drie locaties waar de poelkikker is waargenomen. Alle drie vlak bij elkaar (kaart 6 geeft een detailoverzicht).

kaart 6: Er zijn 3 locaties waar poelkikkers is waargenomen.

2.6 Verificatie Habitatkaart

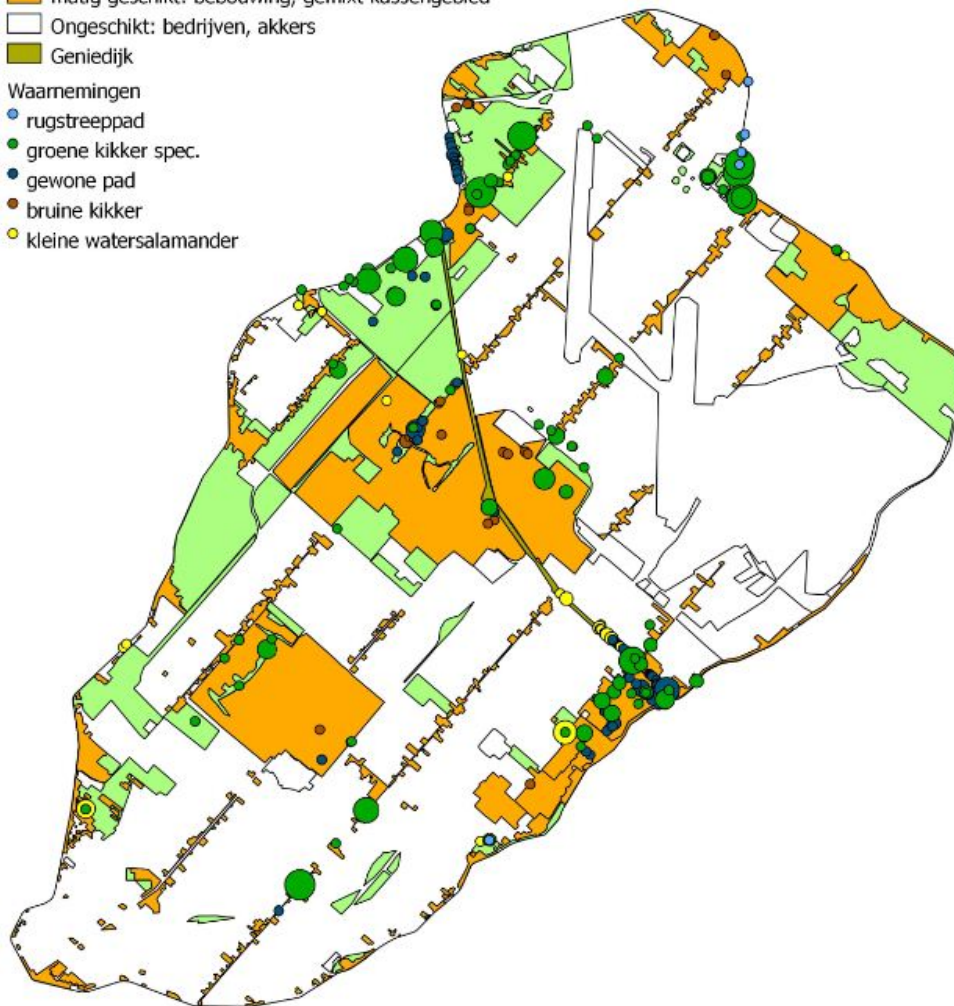
Legenda

Geschiktheid

- Geschikte gebieden: Natuur, parken, wateren
- matig geschikt: bebouwing, gemixt kassengebied
- Ongeschikt: bedrijven, akkers
- Geniedijk

Waarnemingen

- rugstreepdijk
- groene kikker spec.
- gewone pad
- bruine kikker
- kleine watersalamander

kaart 7: habitatkaart met alle veldwaarnemingen.

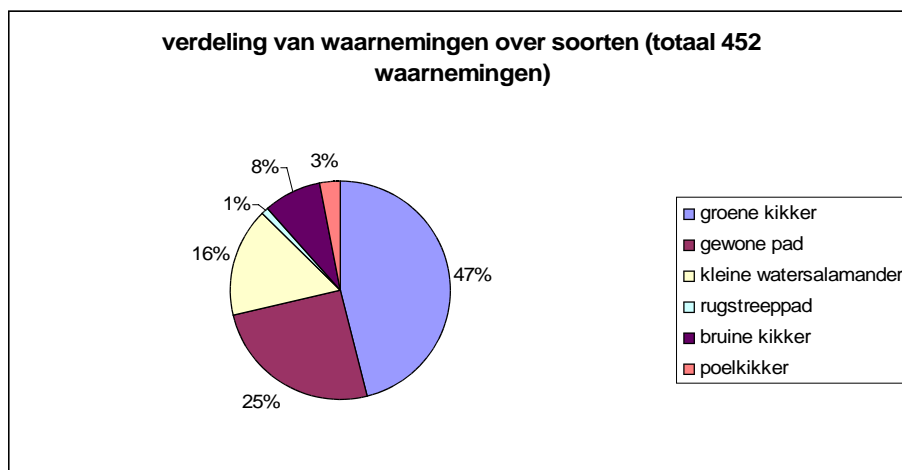
De veldwaarnemingen komen in grote lijnen overeen met wat op basis van de habitatkaart te verwachten is. De gebieden die aangegeven zijn als ongeschikt habitat zijn arm aan amfibieën. In de gebieden die op de kaart zijn aangegeven als geschikt habitat voor amfibieën zijn relatief meer waarnemingen.

Een aantal gebieden wijken af van de verwachting. In de (groene) gebieden ten noordoosten van het schipholgebied en de groene zone ten zuidwesten van Hoofddorp werden minder waarnemingen gedaan dan verwacht. Wat de redenen hiervoor zijn is tijdens het onderzoek niet duidelijk geworden.

In het gemengde kassengebied tussen Rijsenhout en fort Aalsmeer zijn meer waarnemingen van amfibieën gedaan dan verwacht. Wat opviel tijdens de veldbezoeken was dat er een aantal kassen half afgebroken en open zijn. Mogelijk draagt dit bij tot betere overwinteringsplekken voor amfibieën.

Doordat gebieden steekproefsgewijs zijn gecontroleerd valt niet uit te sluiten dat er lokaal amfibierijke plekken zijn in gebieden die als ongeschikt zijn aangegeven.

2.7 Verdeling van de waargenomen aantallen per soort

afbeelding 2.1: Verdeling van de waargenomen aantallen per soort in de Haarlemmermeerpolder.

2.8 Opvallende of bijzondere elementen

1 Geniedijk: Tijdens de trekinventarisatie 's nachts viel de grote hoeveelheid kleine watersalamanders en gewone padden op, die op het fietspad langs de Geniedijk kropen. De Geniedijk is waarschijnlijk een belangrijker overwinteringsplek voor deze dieren. (Hoge) dijken vormen vaak een overwinteringsbiotoop voor kleine watersalamanders. Vaak planten ze zich voort in de dijksloot. Wanneer de dijksloot minder geschikt is vindt voortplanting vaak plaats in sloten verder van de dijk (Schoorl.1987).

2 Fort Aalsmeer: In het afgedamde gedeelte van de fortgracht bij de toegangsweg tot het fort werden hoge dichtheden gewone padden aangetroffen. Bij de nachtelijke inspecties werden grote hoeveelheden padden op de weg en op de parkeerplaatsen rond het fort aangetroffen. Hieronder waren veel verkeersslachtoffers.

3 Het oude veenweide gebied rond de eendekooi in het noordwesten van de Haarlemmermeer is door zijn kleinschalige sloten met laag tallud en kronkelige dijken een geschikt gebied voor amfibieën. Hier zijn de meeste soorten bijeen gevonden (poging tot) voortplanting van rugstreepad, groene kikker) en kl. w. Salam. Van de gewone padden die op de Ringvaardijk zijn gevonden wordt verondersteld dat ze zich voortplanten in sloten in dit weidegebied of in de eendekooi (in 2010 niet onderzocht)

2.9 Aanbevelingen

Naast een indicatie over het voorkomen van amfibieën bieden de habitatkaart en veldwaarnemingen de mogelijkheid voor het verbeteren van de amfibieënstand en het treffen van plaatselijke beschermingsmaatregelen binnen de polder. Een directe, concrete maatregel is het plaatsen van amfibieënschermen op plaatsen waar veel verkeersslachtoffers vallen tijdens de voorjaarstrek.

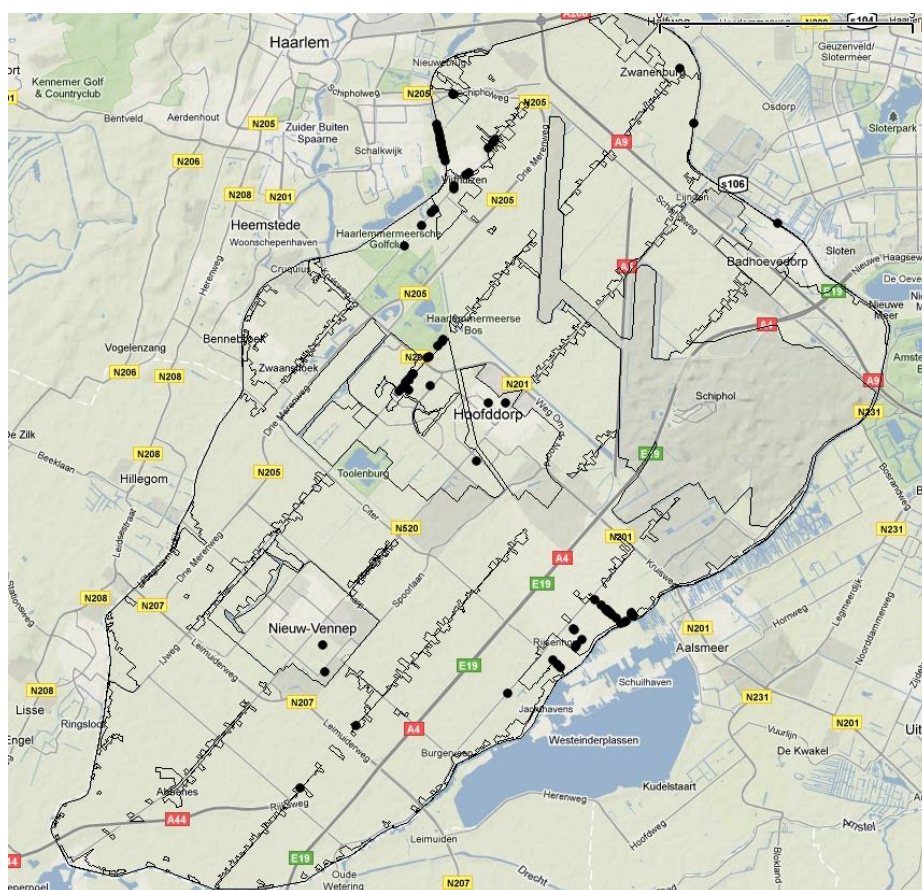
Kaart 8 en 9 geeft weer waar relatief veel verkeersslachtoffers zijn waargenomen tijdens de voorjaars trek. De dieren bij de vijfhuizerweg trekken hoogst waarschijnlijk naar het oude weiden enclave gebied om zich voort te planten. Tijdens de inventarisatie werden hier veel platgereden dieren aangetroffen.

kaart 8: Verkeersslachtoffers langs de vijfhuizerweg

Het stadsbiotoop binnen de polder kan worden verbeterd door meer natuurvriendelijke oevers aan te leggen. Het verbeteren van de situatie voor amfibieën binnen de bebouwde komt brengt wel het risico van meer

verkeersslachtoffers onder amfibieën met zich mee. Amfibieën vinden vaak wel een overwinterplek in overhoekjes in tuinen en dergelijke maar de wateren binnen de bebouwde kom hebben vaak een beschoeiing waardoor ze niet geschikt zijn voor amfibieën.

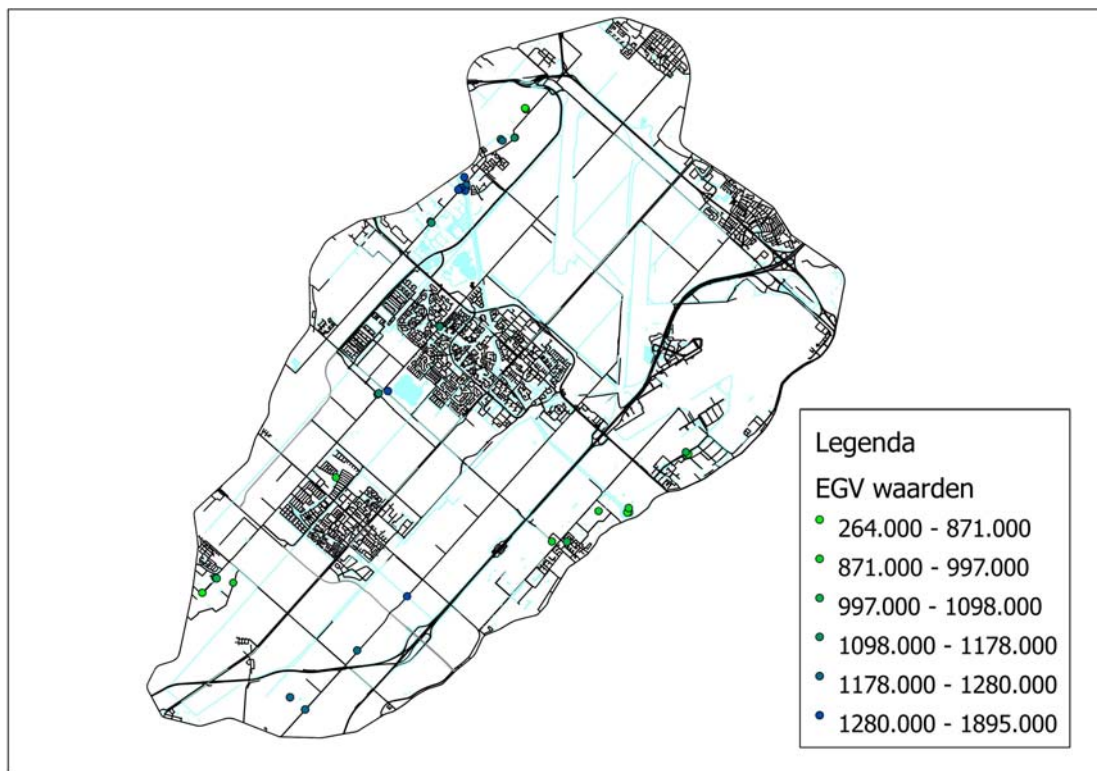
kaart 9: overzicht verkeersslachtoffers amfibieën Haarlemmermeer

3 Bijlage

Omdat het vermoeden bestaat dat het voorkomen van amfibieën gerelateerd is aan het zoutgehalte zijn EGV meting uitgevoerd.

3.1 zoutgehalte

Hoge zoutconcentraties in het oppervlaktewater is nadelig voor de voortplanting van amfibieën (Creemer *et al.* 2009). Het is mogelijk dat het zoutgehalte van invloed is op de verspreiding van amfibieën binnen de Haarlemmermeer. In grote delen van de Haarlemmermeerpolder komt brak water omhoog (kwel) door de intensieve bemaling. De kwel komt niet terecht in het maaiveld maar wordt afgevoerd naar de sloten. Hierdoor zijn veel sloten in de polder licht brak. Tegelijkertijd blijken er vaak (delen van) wateren in een als brak gedefinieerd gebied zoet water te bevatten waardoor er toch een amfibieënpopulatie kan bestaan. Het is te verwachten dat de verhoogde zoutconcentraties binnen de Haarlemmermeer van invloed is op de verspreiding van amfibieën in de polder. EGV-metingen die gedaan zijn tijdens het veldwerk toonden aan dat er lokaal grote verschillen zijn in zoutconcentraties.

afbeelding 3.1: Overzicht van EGV metingen. Er werd een vrij grote variatie gemeten in de hele polder. Daarnaast verschilden de EGV-waarden van sloten die dicht bij elkaar lagen soms sterk.

4 Referenties

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(redactie)2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis. European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- Daemen, N. & Kunst, J. 2008. Rugstreeppadden in de Haarlemmermeer. Adviesbureau Arda, Amsterdam.
- Diepenbeek, A. van & R. Creemers 2006. Herkenning amfibieën en reptielen.
- Schoorl, J. (1987) amfibieën en reptielen in Noord-Holland. Verslag eerste ronde van de provinciale milieu-inventarisatie 1979-85. Provinciaal bestuur Noord-Holland, Haarlem
- Grootvelt, I. Tamboer, J. 2007 Gebiedsdocument Haarlemmermeer. Basisrapport implementatie kader richtlijn water. Hoogheemraadschap van Rijnland.
- Gebiedsdocument Haarlemmermeer Basisrapport Implementatie Kader Richtlijn Water.
- Kossen, H. Faasen, T. Albers, K. *et al.* 2007 Beschermde flora en fauna in het beheergebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland. (fase 1)

Websites (bezoekt tussen april – september 2010)

- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.telmee.nl
- www.padden.nl
- www.natuurloket.nl
- www.rijnland.nl

Verificatie en veldwaarnemingen habitatkaart Haarlemmermeer 2010

b&d Natuuradvies

Kenastraat 12
2011 MX Haarlem

www.bendnatuuradvies.nl
tel: 023-1435055